

kuid alalhoidlikul aadliparteil õnnestus oma intriigidega nurja ajada nende kinnitamist P.-i poolt. A. 1800 andis P. käsu Liivimaal kõigis mõisais vakuraamatute kaudu talurahva kohustused normida, kuid tema äkilise surma tõttu jäi küsimus lahendamata. P.-il on teeneid seevastu Balti haridusalal. Kee- lates 1798. a. aprillis Vene alamail välis- maade ülikoolides õppimise lubas P. Balti aadlit kohaliku ülikooli asutamise üle nõu pidada. Kui aadli esindajad asja kohta olid pooldava seisukoha võtnud, kinnitas P. 4. V 1799 »Tartu protestantliku ülikooli plaani«, mille järgi uus ülikool pidi omama protes- tantlikku ilmet ja kuuluma kohalikkude rüü- telkondade juhtimise alla. 1799. a. määras Eesti-, Liivi- ja Kuramaa aadel ülikooli üles- pidamiseks teatavad summad. A. 1800 algas tegevust kolme kubermangu aadliesindajaist koostuv ülikooli kuratoorium. Ülikooli asu- kohaks määras P. esiti Tartu, siis aga Miitavi, kuid P.-i järglane Aleksander I (vt.), kelle ajal ülikool tegevust algas, tõi selle uuesti Tartu tagasi.

Г. Б. Сл.; Н. К. Шильдеръ. Импе- раторъ Павелъ I (1901); Th. Schiemann, Geschichte Russlands unter Kaiser Nikolaus I, I (1904); М. В. Ключковъ. Очерки пра- вительствъ дѣятельности времени Павла I (1916); Fr. Bienemann, Die Statthalter- schaftszeit in Liv- u. Estland (1886); A. v. Transehe-Roseneck, Gutsherr u. Bauer in Livland im 17. und 18. Jahrh. (1890); A. Tobien, Die Agrargesetzgebung Liv- lands I (1899); Е. В. Пѣтуховъ, Им- перат. Юрьевскій, бывш. Дерптскій, Универ- ситетъ за сто лѣтъ его существованія (1902).

P. I.

PAULUCCI, Philipp, markii, Baltimaade kindralkuberner, sünd. 11. IX 1779 (ukj.?) Modenas keiser Josef II teenistuses seisva itaallase pojana, teenis noores eas Piemonti sõjaväes, siis Austria ja Itaalia kuningriigi sõjaväes. 1807. a. astus P. Vene teenistusse, võttis osa Vene-Türgi sõjast ja käis diplo- maatilise missiooniga Serbias Karageorgi juu- res, kes P. mõjustusel Aleksander I-t palus Serbiat oma protektsiooni alla võtta. Aa. 1808—09 viibis P. Soomes sõjategevuses rootslaste vastu. 1810. a. võitles ta Gruusia korpuse staabiülemana pärslaste ja türklaste vastu. 1811. a. juulis nimetati P. Gruusias viibivate Vene vägede ülemjuhatajaks ja 1812. a. veebr. I Lääne armee peastaabi ülemaks. 1812. a. novembrist peale toimus P. Riia sõja- lise kubernerina ja Liivi- ning Kura- (1819. a. peale ka Eestimaa) kindralkubernerina. 1812. a. detsembris astus ta Napoleoni Vene sõjakäigu lõpul läbirääkimistesse Preisi kindrali York'iga, mille tagajärjeks oli Preisi lahkulöömine lii-

dust Prantsusmaaga. 1829. a. lõpul lahkus P. Baltimaade kindralkubeneri ametist ja pöördus Itaaliasse, kus ta toimis Genua pro- vintsi kindralkubernerina ja teistes ameteis. P. suri 25. I 1849 ukj. Nizzas. — Liivi rüü- telkonnaga asus P. kestvas vastolus, sest Liivi aadli arvates ei arvestanud ta tarvilikul mää- ral Baltimaade erilist seisukohta Vene riigis. Suurt osa etendas P. Kura- ja Liivimaa talurahva vabastamises. Kuramaa suhtes otsustas Alek- sander I P. ettepanekul agraarseaduse eelnõu väljatöötamise anda maapäevast sõltumatu ko- misjoni kätte. Maapäevale avanes alles hilje- mini võimalus selles küsimuses oma sõna öelda, kusjuures P. 1816. a. detsembris ja 1817. a. juu- lis ise maapäevale ilmudes mõjustas viimase otsust vastavalt keisri soovidele talurahva isikliku vabastamise suunas. Samuti talitas P. ka Liivimaa suhtes. Niipea kui Liivi maa- päev 1818. a. juunis algas kavatsetava re- formi harutamist, soovitas P. kirjalikult, et Liivi aadel toimiks Eesti ja Kura aadli ees- kujul. Et aga osa mõisnikke soovis 1804. a. seaduse juurde jääda ja mõned vaenlikult suhtusid igasugustesse reformidesse, otsustas P. energilisemalt teotseda. Kui 27. VI 1818 hääletusele pidi tulema küsimus, kas üldse muuta talurahvaseisuse senist korraldust, il- mus P. isiklikult maapäeva koosolekule ja ähvardas ametist lahkuda juhul, kui maapäev keelduks isiklikku vabastust ette võtmast. Ainult säärase P. surve tõttu osutus võima- likuks küsimust keisri soovidele vastavalt ot- sustada. Energiliselt võitles P. ka Fr. v. Sivers'i (vt.) katse vastu seadusekava kinni- tamist keisri poolt nurja ajada ja saavutas seadusele keisri kinnituse 26. III 1819.

P. B. Сл.; A. Tobien, Die Agrarge- setzgebung Livlands I (1899); J. Eckardt, Die baltischen Provinzen Russlands (1868); J. Eckardt, York und Paulucci (1865); R. Stael v. Holstein, Die Gefährdung der Landesrechte durch den Marquis Pau- lucci (B. M. 51, 1901); Das Ministerkomitee und die Ostseeprovinzen im 19. Jahrh., (B. M. 55, 1903).

P. T.

PEET, Ado, õpetaja ja ajakirjanik, sünd. 5. III 1853 Viljandimaal, Uue-Võidu (Karula) v. Kangelaske (Peedi)t. talupidaja pojana, käis kohalikus valla- ja Viljandi klk.-koolis, oman- das 1871. a. algkooliõpetaja kutseõiguse ja oli 13 a. vallakooli õpetajaks Kõpu Metskü- las, Koerus, Audrus, Tammistes ja Patis Saarde klk. Rahvameelse mehe ja C. R. Jakobson'i poolehoidjana sattus P. oma üle- musega vastollu ja tagandati Saarde kiriku- õpet. Walker'i algatusel ametist. Noorema venna Jüri P.-i surma järel (1893) tuli P. Viljandisse ja hakkas ajalehte »Sakalat« toime- tama M. Kampmann'i (vt.) ja hiljemini R. Hans-

Jüri T 30 XI 1893 (vkj.)